

Sytuacja kobiet w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Specyfika, standardy, parytety i oczekiwania

RAPORT Z BADANIA

Dr Włodzimierz Durka,
Małgorzata Maruszewska,
Joanna Pośpiech

Projekt finansowany ze środków pochodzących z Funduszy Counterpart Funds (CPF)
Sektorowych Agrolinia (PL9005)

WPROWADZENIE

CELE BADANIA

- dostarczenie argumentów do wypracowania i reprezentowania stanowiska Polski odnośnie uwzględniania potrzeb kobiet w instrumentach wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w nowej perspektywie finansowej WPR :
  - sporządzenie aktualnej diagnozy sytuacji kobiet wiejskich w Polsce
  - zidentyfikowanie ich potrzeb w zakresie wsparcia rozwoju aktywności społeczno-zawodowej dla pełniejszego wykorzystania kapitału intelektualnego i zasobu pracy kobiet w aspekcie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

METODYKA BADANIA

- Analiza danych wtórnych
- Badanie PAPI wśród kobiet wiejskich
- Badanie CATI wśród przedsiębiorców
- Wywiady pogłębione (ITI) wśród przedstawicieli organizacji rolniczych, władz samorządów terytorialnych na obszarach objętych badaniem, przedstawicieli ARiMR, MRiRW, przedstawicieli firm konsultingowych
- Panel ekspertów

SYTUACJA KOBIET NA TLE KRAJÓW EUROPEJSKICH

- Wskaźnik feminizacji charakteryzujący populacje krajów Unii Europejskiej waha się od 50,2% do 53,9%. Wartość najniższa odnosi się do Malty, zaś najwyższa do Estonii i Łotwy. Generalnie, wyższy wskaźnik feminizacji, który określa odsetek kobiet w całej populacji, ma miejsce w Europie Wschodniej. Najniższy wskaźnik feminizacji z tego regionu posiadają Czechy, ale i tak zajmują pozycję 12-tą. Polska jest na miejscu piątym, za Estonią, Łotwą, Litwą i Węgrami, a przed Bułgarią.

SYTUACJA KOBIET NA TLE KRAJÓW EUROPEJSKICH

- Dotychczasowe badania nad zróżnicowaniem umieralności między Wschodem a Zachodem Europy potwierdzają w pełni, że choroby układu krążenia są niemal całkowicie odpowiedzialne za nadumieralność mężczyzn powyżej 40. roku życia.
- **Proporcja mężczyzn do kobiet z każdym kolejnym rocznikiem pogarsza się.** W rezultacie tych tendencji, na 1 367 234 mężczyzn powyżej 70. roku życia przypada 2 461 859 kobiet w tym wieku (GUS 2010). Wskaźnik feminizacji dla tej grupy wiekowej wynosi więc 64,3%.
- Dla kategorii wiekowych poniżej 40. roku życia wskaźnik feminizacji jest niższy od 50%. Zjawisko to ma ogromne znaczenie dla relacji społecznych i ekonomicznych i znajduje swój wyraz w zadaniach z zakresu polityki społecznej.

SYTUACJA KOBIET NA TLE KRAJÓW EUROPEJSKICH

- Generalnie, w krajach Unii Europejskiej aktywność zawodowa kobiet jest wyższa na obszarach zurbanizowanych niż na obszarach wiejskich. Największe różnica pomiędzy aktywnością kobiet z miasta i ze wsi występuje w Bułgarii, Słowacji i na Litwie. Najwyższy wskaźnik aktywności kobiet z obszarów wiejskich występuje w Szwecji (68,7%), zaś najniższym charakteryzują się Włochy (45,4%). Polska pod tym względem, ze wskaźnikiem 51,5% zajmuje 12. miejsce – za Bułgarią i przed Słowacją.
- Polska charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem samozatrudnienia kobiet. Pod tym względem, Polki zajmują piąte miejsce w Europie po Greczynkach Włoszkach, Chorwatkach i Portugalkach. Z danych Eurostatu wynika, że blisko co siódma Polka pozostawała w 2010 roku na samozatrudnieniu.
- Udział Polek wśród pracodawców jest wysoki - niemal co trzeci pracodawca w Polsce jest kobietą. Daje to naszemu krajowi czwarte miejsce w Europie

SYTUACJA KOBIET WG STATYSTYK KRAJOWYCH

- Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego ludność Polski w 2010 roku wyniosła 38,2 mln osób, z czego na terenach wiejskich zamieszkiwało 14 935 654 osób. Stanowi to 39,1% ogólnej liczby ludności kraju. 19 755 664 osób z ogólnej liczby ludności kraju stanowią kobiety, 38,0% z nich mieszka na obszarach wiejskich .
- W porównaniu z miastami, **obszary wiejskie charakteryzuje niższa wartość współczynnika feminizacji, na stu mężczyzn przypada tu sto jeden kobiet.**
- Jest to aktualnie dość typowa sytuacja na obszarach wiejskich, które w widoczny sposób zaczynają borykać się z **problemem emigracji kobiet.** Na terenach wiejskich w niektórych częściach kraju, tradycyjnie silniej związani z ziemią mężczyźni zaczynają nawet przeważać liczebnie.

SYTUACJA KOBIET WG STATYSTYK KRAJOWYCH

- **11,0% stopa bezrobocia wśród kobiet mieszkających na wsi przewyższa o 3,2 punktu procentowego wartość tego parametru wśród mężczyzn z obszarów wiejskich.**
- **Udział kobiet w prowadzeniu gospodarstw rolnych jest od lat niezmienny – około 20% gospodarstw rolnych w Polsce kierowanych jest przez kobiety. Odsetek ten zmniejsza się jednak wraz ze wzrostem grupy obszarowej. Stosunkowo niewiele kobiet prowadzi gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, w grupie obszarowej 10-15 ha co dziesiąte gospodarstwo zarządzane jest przez kobietę. Najwyższy odsetek kobiet znaleźć można w grupie 1-5 ha – te w 1/3 prowadzone są przez kobiety.**

SYTUACJA KOBIET WG STATYSTYK KRAJOWYCH

- Dla ludności aktywnej zawodowo miasto jest przede wszystkim przestrzenią pracy najemnej, która pochłania tam 85,4% siły roboczej (wieś – 64,4%). **Wieś stanowi natomiast przestrzeń bardziej sprzyjającą przedsiębiorczości. Daje się w tym wymiarze zauważyć nieznaczny prymat mężczyzn nad kobietami, bowiem o prawie osiem punktów procentowych więcej mężczyzn prowadzi własną działalność gospodarczą (22,1%).** Jest wśród nich także więcej pracodawców, a różnica ta słabo widoczna na poziomie ogólnym, wyraźna jest przy porównaniu proporcji pracodawców wśród wszystkich pracujących na własny rachunek. W przypadku mężczyzn proporcja ta wynosi: 23,6%, kobiet: 19,7%, na wsi: 12,2, a w miastach: 34,3. Zatem na obszarach wiejskich mamy do czynienia głównie z samozatrudnieniem, wspomaganym niekiedy przez pomagających członków rodziny, co zdaje się wynikać z tradycyjnego stylu pracy na wsi.

SYTUACJA KOBIET WG STATYSTYK KRAJOWYCH

- W płaszczyźnie aktywności społecznej kobiety charakteryzuje wyraźnie niższy poziom uczestnictwa w strukturach władzy JST. Stanowią one około jednej czwartej członków rad gminnych, przy czym w gminach wiejskich obecność kobiet – radnych jest nieznacznie niższa, niż w przypadku gmin miejskich. Wyraźnie niższa jest liczebność kobiet w radach powiatowych – 18,7%. Natomiast 30,7% sołtysów to kobiety.

WYNIKI BADAŃ

CHARAKTERYSTYKA KOBIET MIESZKAJĄCYCH NA WSI

- W badaniu PAPI wzięły udział kobiety z obszarów wiejskich, w wieku produkcyjnym, związane miejscem zamieszkania z gospodarstwem rolnym. Najliczniejszą grupę w badanej próbie stanowiły kobiety w wieku do 29 lat (około 1/3). Większość z nich to mężatki, posiadające więcej niż jedno dziecko, mieszkające w gospodarstwie rolnym do 5 ha (połowa) oraz od 5,1 do 15 ha (1/3). W gospodarstwach domowych - na wspólnym utrzymaniu - mieszka najczęściej od 3 do 5 osób. Przeciętne dochody gospodarstw domowych, w których żyją respondentki, wynoszą od 1500 do 3000 zł. miesięcznie (netto).
- W badaniu stwierdzono, że w przypadku 55,2% respondentek mamy do czynienia z sytuacją dochodową gwarantującą bezpieczeństwo materialne, w przypadku 24,9% kobiet żyje na poziomie minimum egzystencji lub poniżej tego poziomu

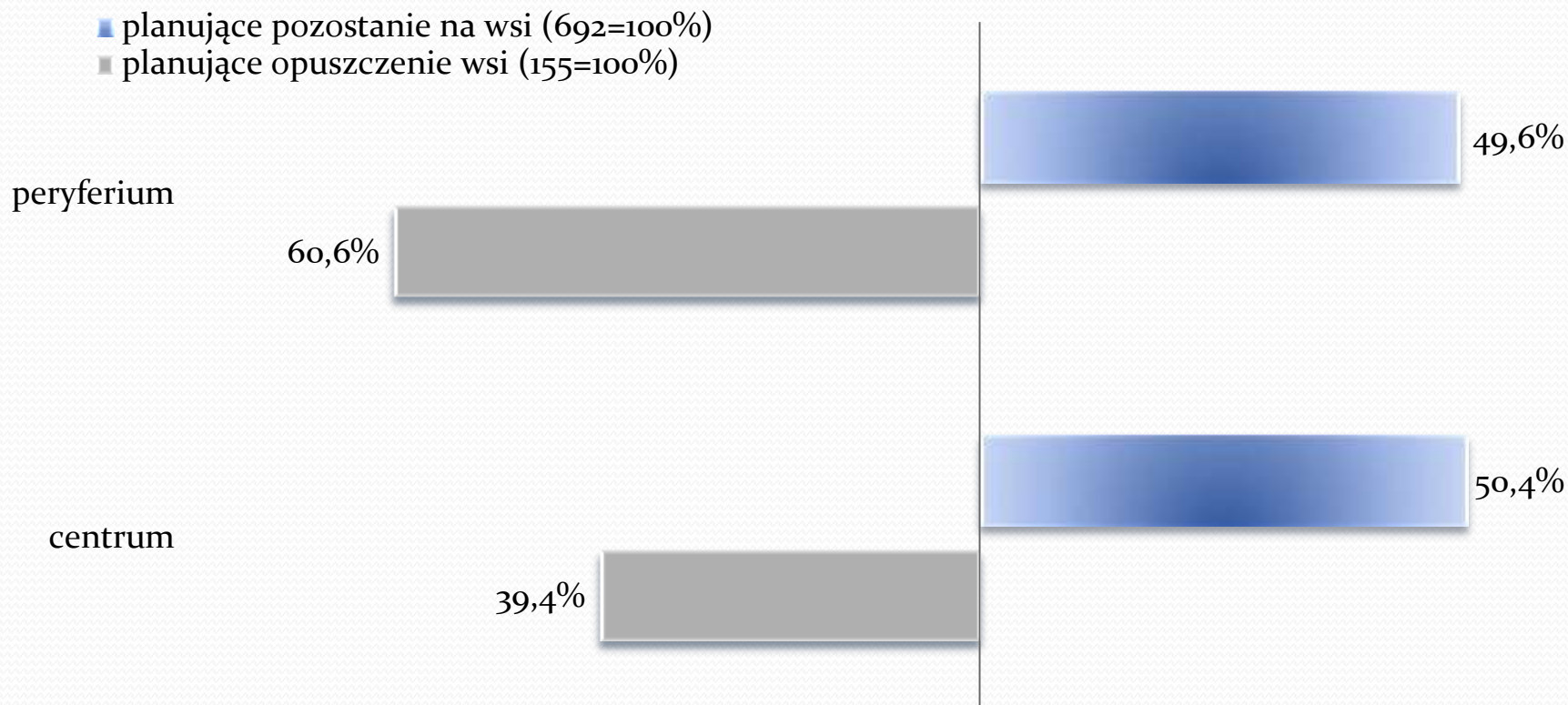
OGÓLNE ZADOWOLENIE Z ŻYCIA NA WSI

- Rok temu, w badaniach pt. *Wieś i rolnictwo* zrealizowanych przez TNS OBOP, sprawdzano, na ile mieszkańcy i mieszkanki wsi gotowi są przeprowadzić się do miasta. Wówczas ponad 70% kobiet odpowiedziało, że nie chciałoby się przeprowadzać do miasta, przy czym spośród kobiet nierolniczek 77% chciało nadal mieszkać na wsi, a kobiet-rolniczek 85% deklarowało chęć pozostania na wsi.
- W tym roku, w ramach niniejszego badania, zadano kobietom na wsi podobne pytanie poprzedzając je jednak warunkiem – posiadaniem dużej ilości gotówki. Zapytano kobiety, czy – gdyby nieoczekiwanie wygrały w Lotto lub otrzymały bardzo duży spadek – przeniosłyby się do miasta. Odpowiedzi twierdzącej na to pytanie udzieliło niespełna 20% kobiet. Pozostałe respondentki deklarowały, że nie chciałyby zmieniać miejsca zamieszkania, ewentualnie zmieniłyby jedynie miejscowość, ale nadal chciałyby mieszkać na obszarze wiejskim.

POTENCJAŁ KOBIET – PROFILE ODPŁYWU ORAZ TRWANIA NA WSI

Wykres 1. Plany kobiet związane z życiem na wsi ze względu na obszar zamieszkania

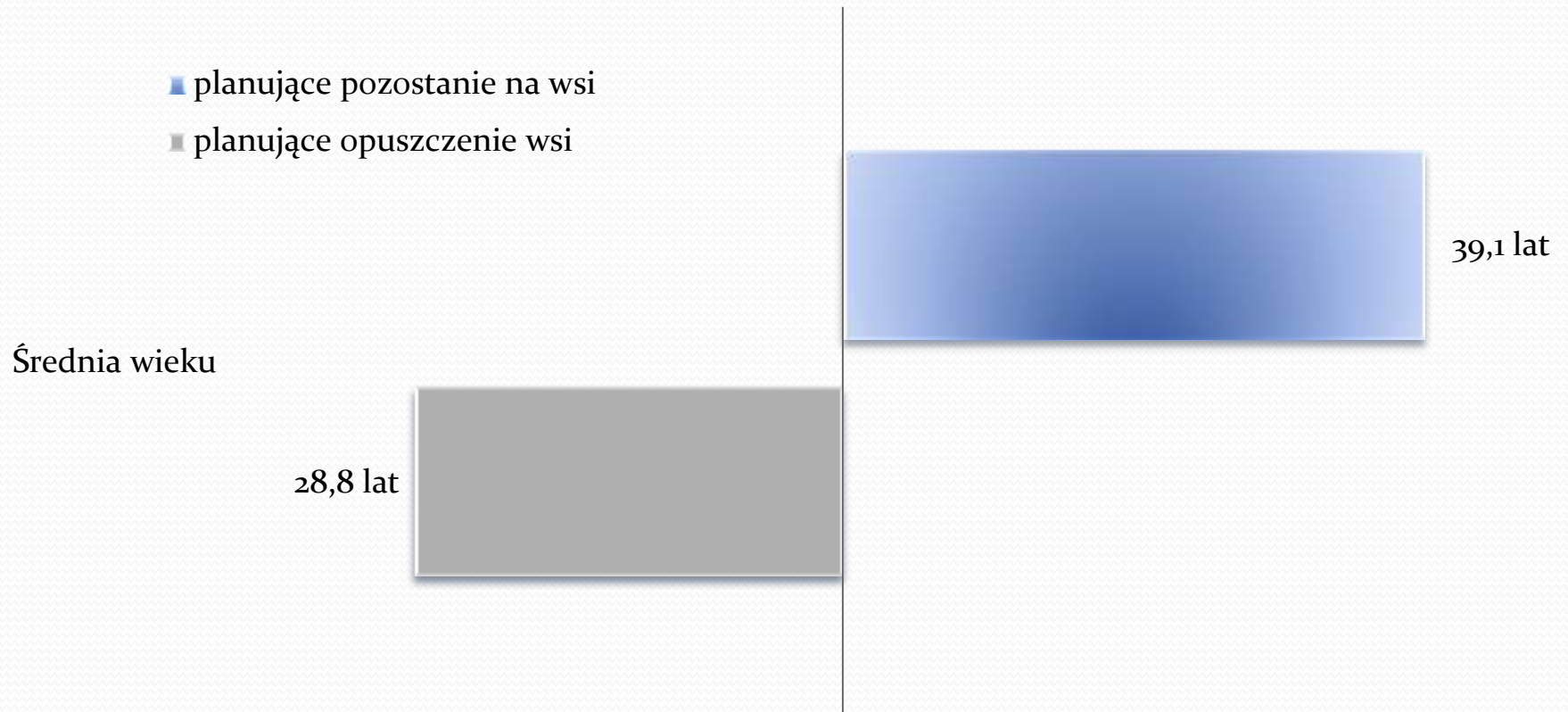
Źródło: Badanie Focus Group

POTENCJAŁ KOBIET – PROFILE ODPŁYWU ORAZ TRWANIA NA WSI

Wykres 2. Plany kobiet związane z życiem na wsi a wiek

Źródło: Badanie Focus Group

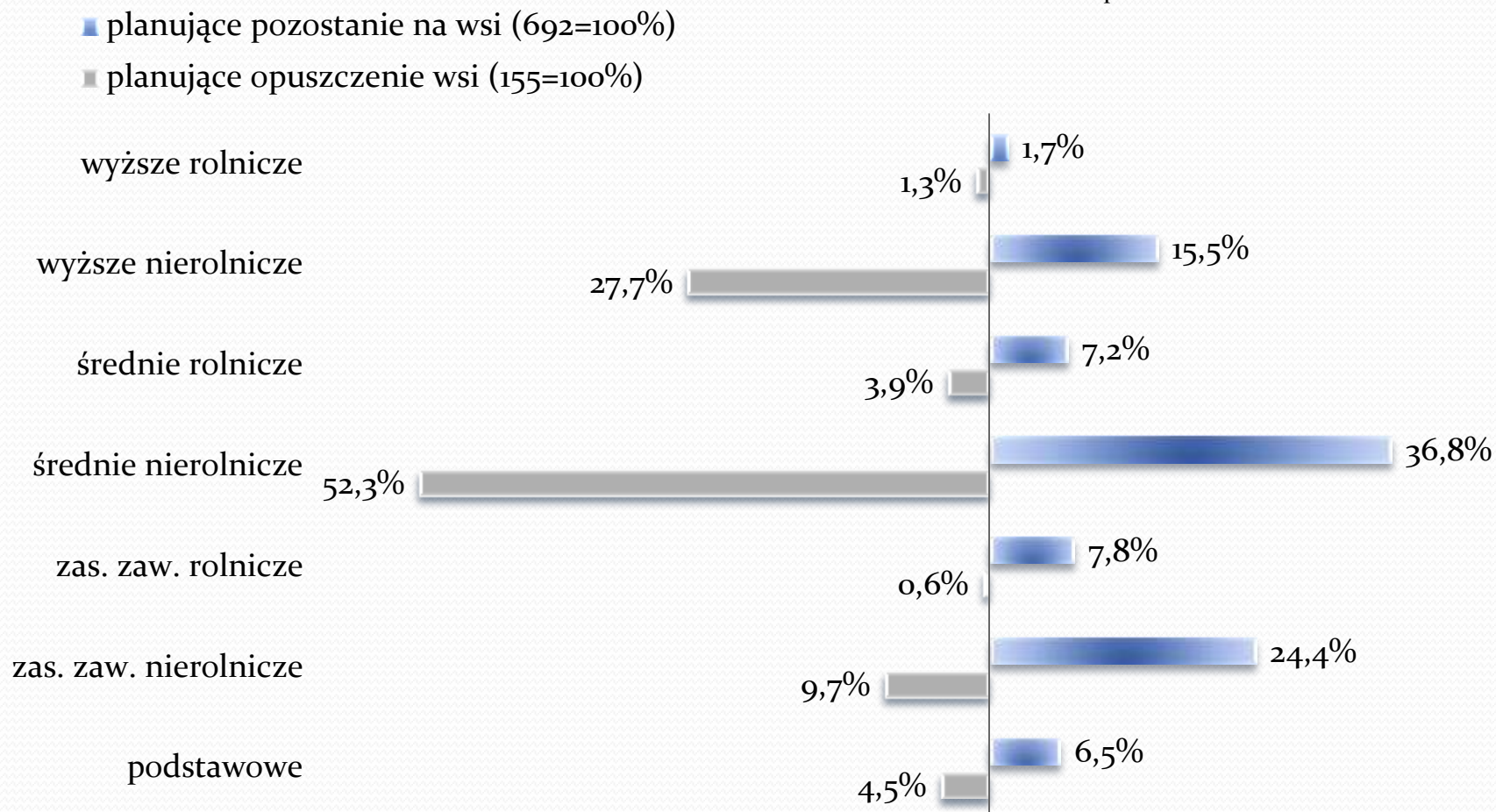

POTENCJAŁ KOBIET – PROFILE ODPŁYWU ORAZ TRWANIA NA WSI

Wykres 3. Plany kobiet związane z życiem na wsi ze względu na wykształcenie

Źródło: Badanie Focus Group

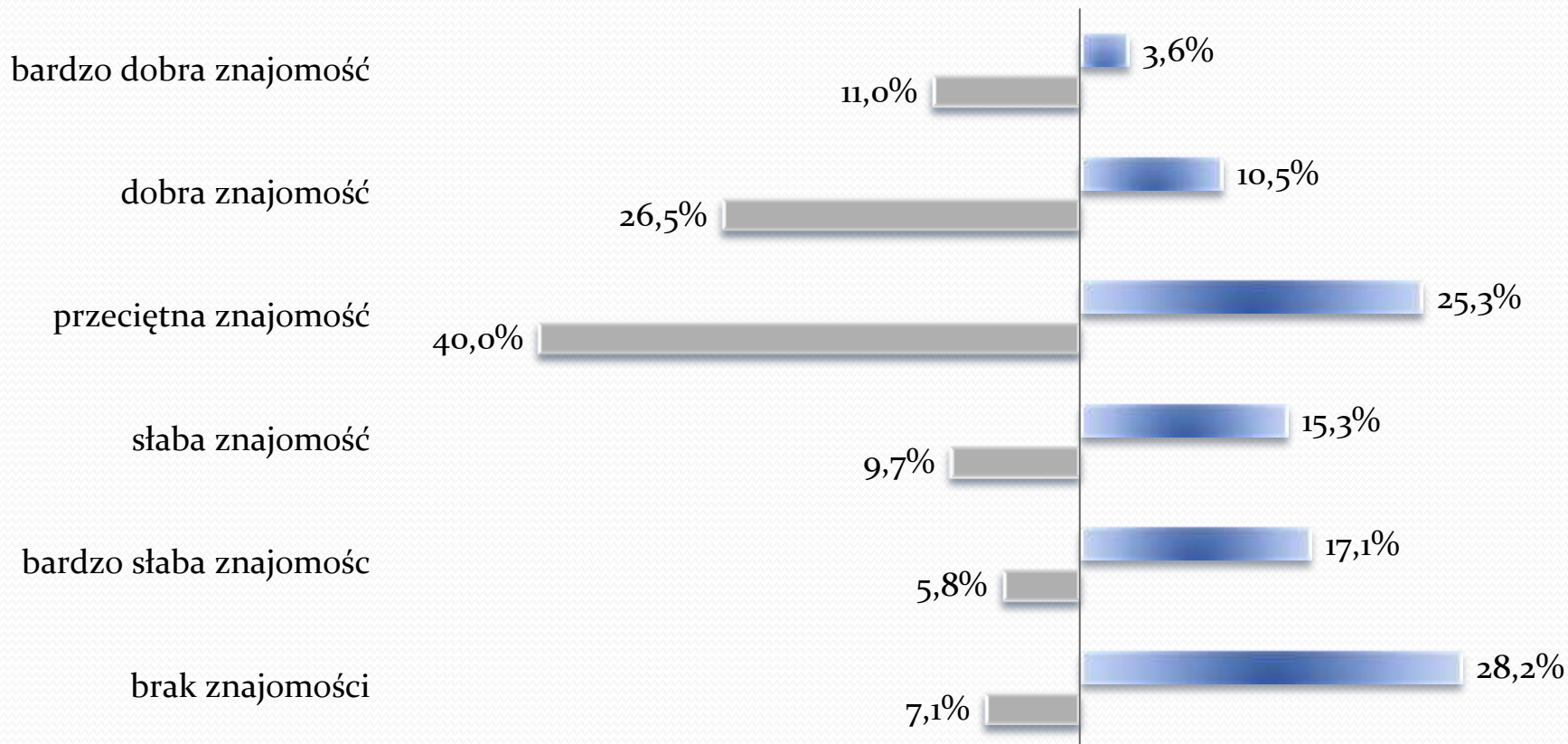
POTENCJAŁ KOBIEC – PROFILE ODPŁYWU ORAZ TRWANIA NA WSI

Wykres 4. Plany kobiet związane z życiem na wsi a poziom znajomości języków obcych

Źródło: Badanie Focus Group

■ planujące pozostanie na wsi (692=100%)

■ planujące opuszczenie wsi (155=100%)

POTENCJAŁ KOBIEC – PROFILE ODPŁYWU ORAZ TRWANIA NA WSI

- Okazuje się, że kobiety chcące wyprowadzić się do miasta, są nieco bardziej nastawione na rozwój swojej kariery zawodowej, samodoskonalenie i rozwój indywidualny oraz relacje z innymi ludźmi (poza rodziną) i korzystanie z rozrywek, jakie najczęściej zapewnia miasto.
- Te wnioski pozwalają przypuszczać, że możliwości zatrzymania potencjału kobiet nastawionych na rozwój zawodowy należy upatrywać w tworzeniu warunków dla przedsiębiorczości, tworzenia firm, jak również kreowanie przyjaznych warunków dla pracodawców, którzy prowadząc swoje firmy na obszarach wiejskich, dawaliby tym kobietom szansę na rozwijanie kariery. Ponadto istotną kwestią dla tych kobiet będą inwestycje w poprawę infrastruktury drogowej oraz rozwój usług transportowych, co ułatwiłoby podejmowanie pracy w mieście, ale bez konieczności wyprowadzenia się ze wsi.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

- Kobiety wiejskie stanowią istotną grupę docelową dla działań ukierunkowanych na rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich – badanie pokazało, że w największym stopniu aspirują do podjęcia pracy poza rolnictwem. Znaczna część z nich chciałaby założyć własną firmę i zrezygnować z pracy w gospodarstwie rolnym. Większość respondentek zamierza osiągnąć ten cel w ciągu najbliższych 3-5 lat. Wyniki badania pokazały, iż aspiracje zawodowe kobiet dotyczą także (choć w nieco mniejszym stopniu) działalności rolniczej – część kobiet planuje w najbliższej przyszłości powiększyć gospodarstwo rolne.
- Aspiracje edukacyjne kobiet wiążą się głównie z uzupełnianiem formalnego wykształcenia (średniego i wyższego). Ponad połowa kobiet zdobyła już średnie wykształcenie, a ponad 15% ukończyło studia wyższe. Znacząca część kobiet chciałaby jednak mieć możliwość korzystania z oferty kształcenia ustawicznego – dzięki szkoleniom i kursom chciałyby szybko i efektywnie dostosować swoje kwalifikacje do potrzeb rynku pracy.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

- W badaniach CBOS z 2006 r. dotyczących znaczenia pracy w życiu Polaków, połowa badanych w swoim systemie wartości wskazywała pracę jako szczególnie istotną wartość w życiu. 2 lata później pytano respondentki z obszarów wiejskich o to, jakie znaczenie ma dla nich praca. Wówczas prawie 94% z nich twierdziła, że praca jest dla nich ważna, w tym niemal 64% odpowiedziało, że bardzo ważna.
- W tych samych badaniach ponad połowa respondentek oceniła, że praca zawodowa kobiet przynosi rodzinie więcej pożytku niż strat.
- Ponadto 90% kobiet mówiło, że każda kobieta powinna mieć możliwość podjęcia pracy, jeśli tego chce.
- Widać zatem, że kobiety wykazywały pozytywną postawę wobec aktywności zawodowej i potrafiły ocenić korzyści z niej płynące.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

- Wnioski wynikające z analiz wskazywały jednak, że praca zawodowa ustępuje miejsca obowiązkom domowym, rodzinnym, związanym głównie z opieką nad dziećmi – połowa uczestniczek omawianego badania zastrzegła, że kobiety posiadające dzieci powinny mieć prawo wykonywania pracy w niepełnym wymiarze czasu.
- Praca zatem była jedną z najważniejszych wartości kobiet, ale najwyżej plasowaną nadal pozostawała rodzina.
- Wniosek ten potwierdzają częściowo badania TNS OBOP z 2011 r., w których 70% respondentek wskazuje wychowanie i opiekę nad dziećmi, jako najważniejszą rolę kobiety.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

Problemy związane z rynkiem pracy, z jakimi najczęściej spotykają się kobiety wiejskie, to przede wszystkim:

- niewystarczający dostęp do oferty kształcenia ustawicznego i wyższego,
- niewystarczający dostęp do infrastruktury społecznej (placówek opiekuńczych i opiekuńczo-wychowawczych),
- niewystarczająca ilość pracodawców na lokalnym rynku pracy (zwłaszcza na peryferiach),
- niewystarczający dostęp do oferty usług transportowych oraz zły stan infrastruktury drogowej.

Czynniki te wpływają na pojawienie się zasadniczych trudności w realizacji celów zawodowych kobiet.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

Najczęściej wskazywane cele, w ramach których kobiety napotykały znaczne trudności to:

- podjęcie pracy poza rolnictwem,
- założenie własnej firmy (i rezygnacja z pracy w gospodarstwie rolnym)
- zdobycie wyższego wykształcenia.

Rozwiązanie tych problemów należy rozumieć jako spełnienie niezbędnych warunków, od których uzależnione jest pozostanie kobiet na wsi.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

Na aspiracje zawodowe mają wpływ głównie takie czynniki, jak: wiek, wielkość gospodarstwa rolnego, stan cywilny, status kobiety w gospodarstwie rolnym.

Widoczne są w badaniu prawidłowości:

- im starsza kobieta, tym częściej jej aspiracje związane są z działalnością rolniczą, natomiast im młodsza, tym częściej zaznaczała aspiracje nie związane z rolnictwem;
- im większe gospodarstwo, tym częściej aspiracje kobiet wiązały się z działalnością rolniczą;
- aspiracje niezwiązane z rolnictwem częściej mają kobiety niezamężne, ewentualnie pozostające w separacji/rozwódzone;
- aspiracje niezwiązane z działalnością rolniczą częściej charakteryzują kobiety-nierolniczki.

POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

- System wartości, jako istotny czynnik subiektywny, w znaczący sposób determinuje sposób funkcjonowania kobiet na rynku pracy.
- Dla dobra rodziny kobiety są skłonne rezygnować z realizacji planów zawodowych lub podejmować się mniej absorbujących zajęć.
- Innym subiektywnym czynnikiem wpływającym na strategię poruszania się kobiet na rynku pracy, są wyuczone kwalifikacje (wykształcenie, przebyte kursy, szkolenia), jak również naturalne talenty, czy cechy osobowości.

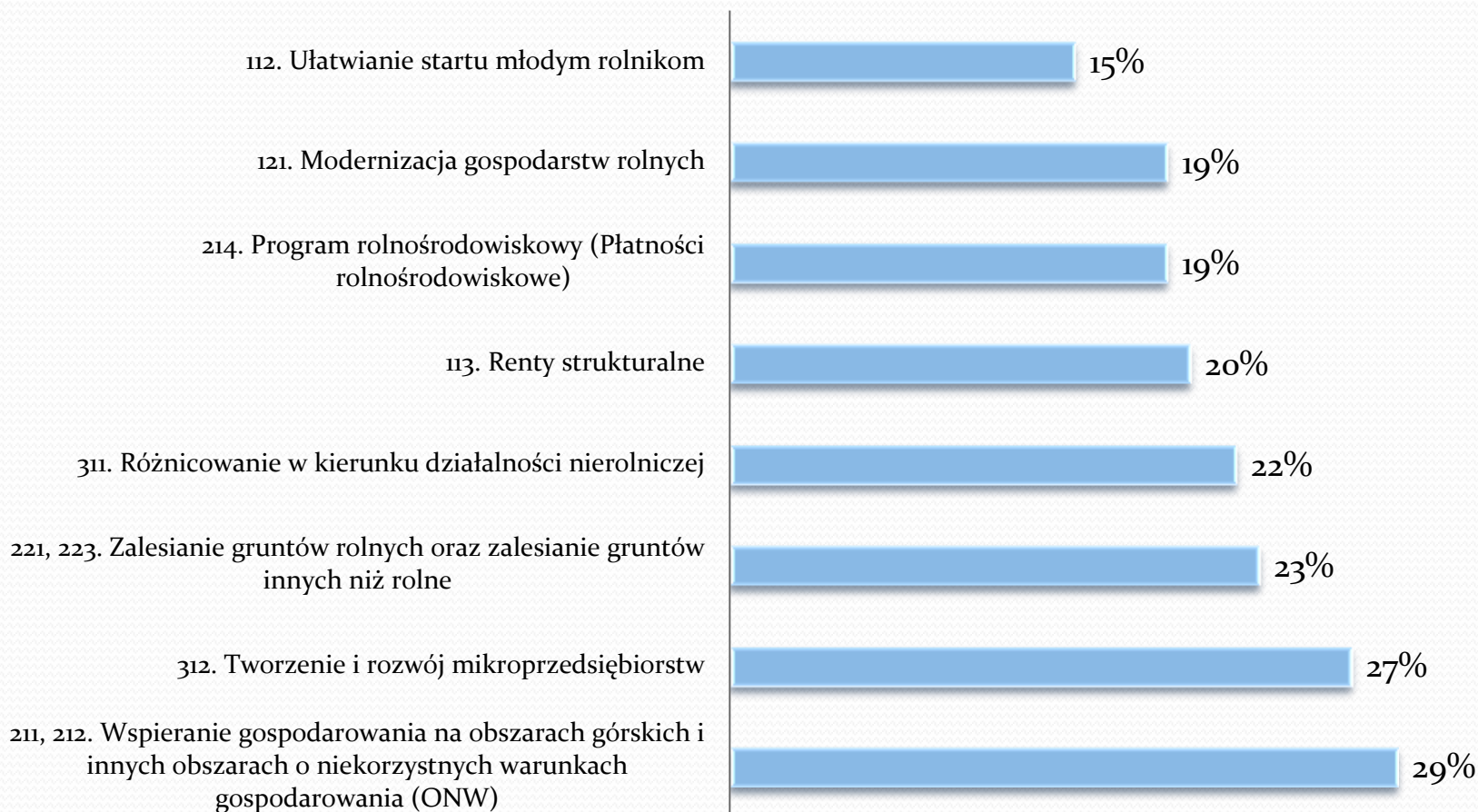
POTRZEBY I OCZEKIWANIA KOBIET W ZAKRESIE UDZIAŁU W RYNKU PRACY

- Poszukiwanie pracy przez kobiety wiejskie sprowadza się głównie do strategii pasywnych.
- Przestrzenny wymiar rynku pracy utożsamiany jest przez mieszkanki wsi niemal wyłącznie z obszarem gminy, w której mieszkają.
- Ze względu na niewystarczającą ilość przedsiębiorstw, czy też ich strukturę nieprzystającą do możliwości czy zainteresowań zawodowych mieszkanek wsi, kobiety wiejskie do głównych pracodawców zaliczają raczej podmioty sektora samorządowego, jak urzędy gminy, szkoły, przedszkola, biblioteki gminne, itp.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Wykres 5. Udział kobiet w realizacji działań PROW 2007-2013

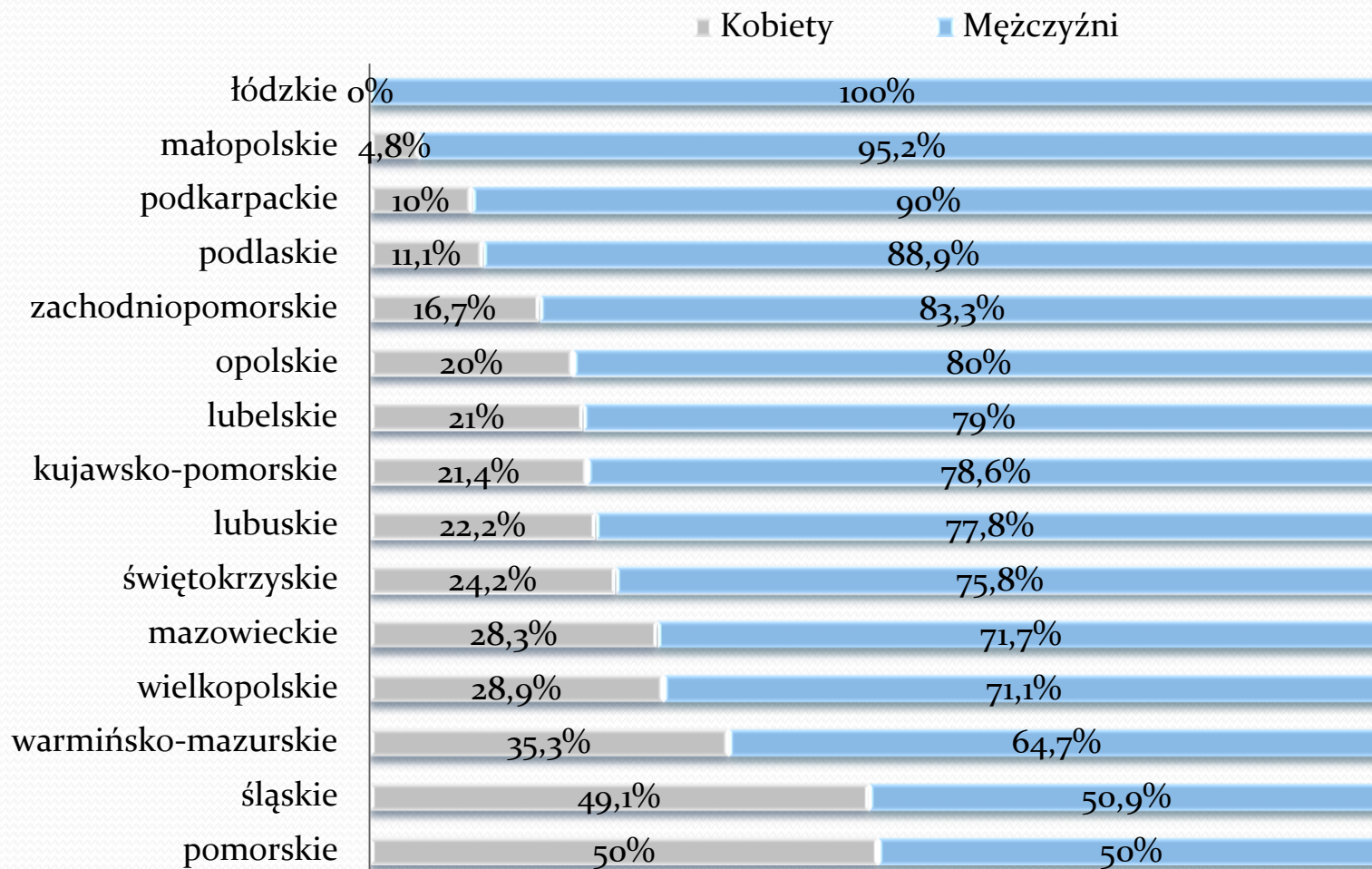
Źródło: Ocena średniokresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – raport końcowy tom IV (listopad 2010)

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Wykres 6. Struktura beneficjentów wg płci w Działaniu 312. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstwa

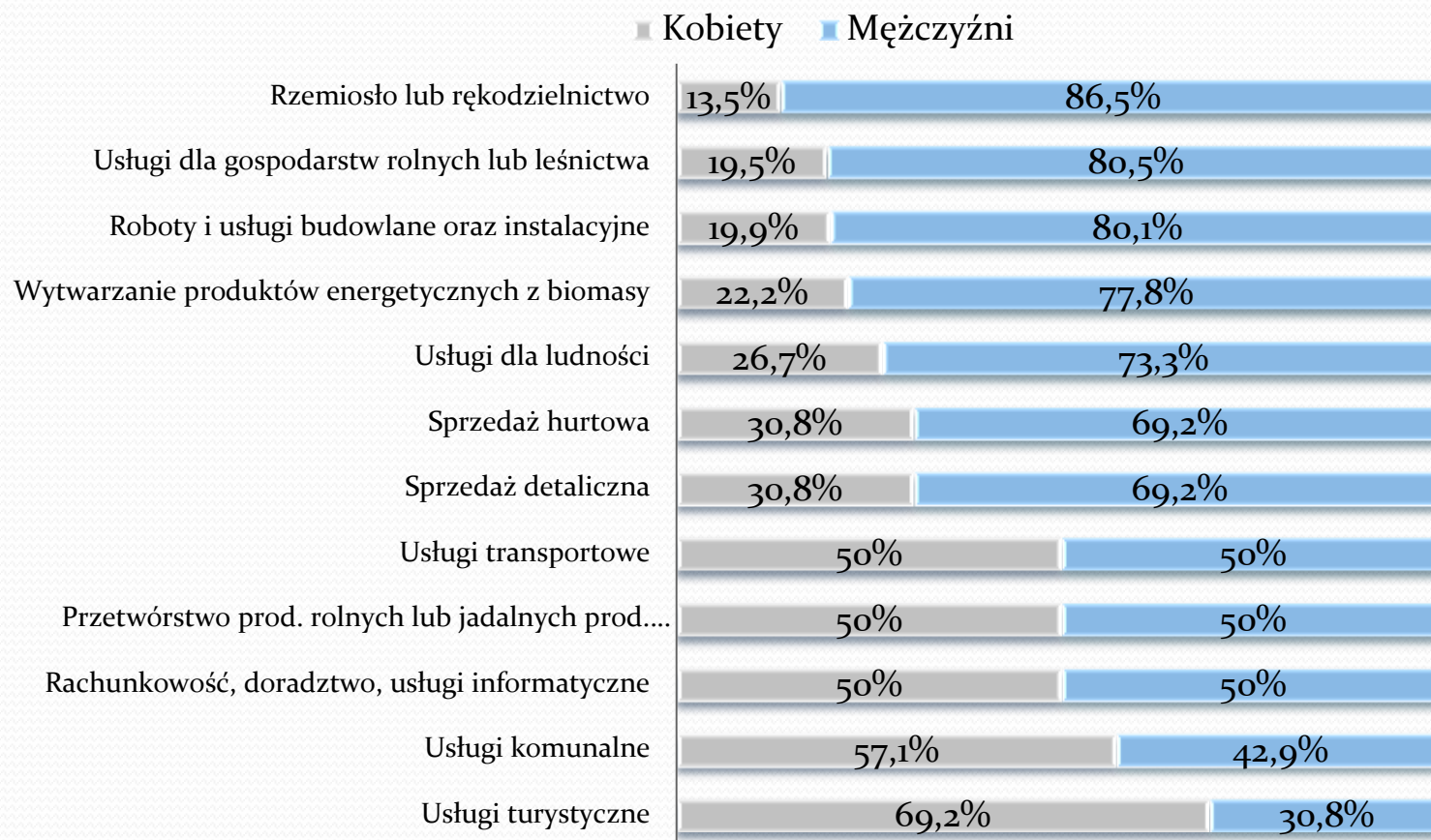
Źródło: Ocena średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – raport końcowy tom IV (listopad 2010)

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Wykres 7. Struktura podejmowania działalności gospodarczej wg płci

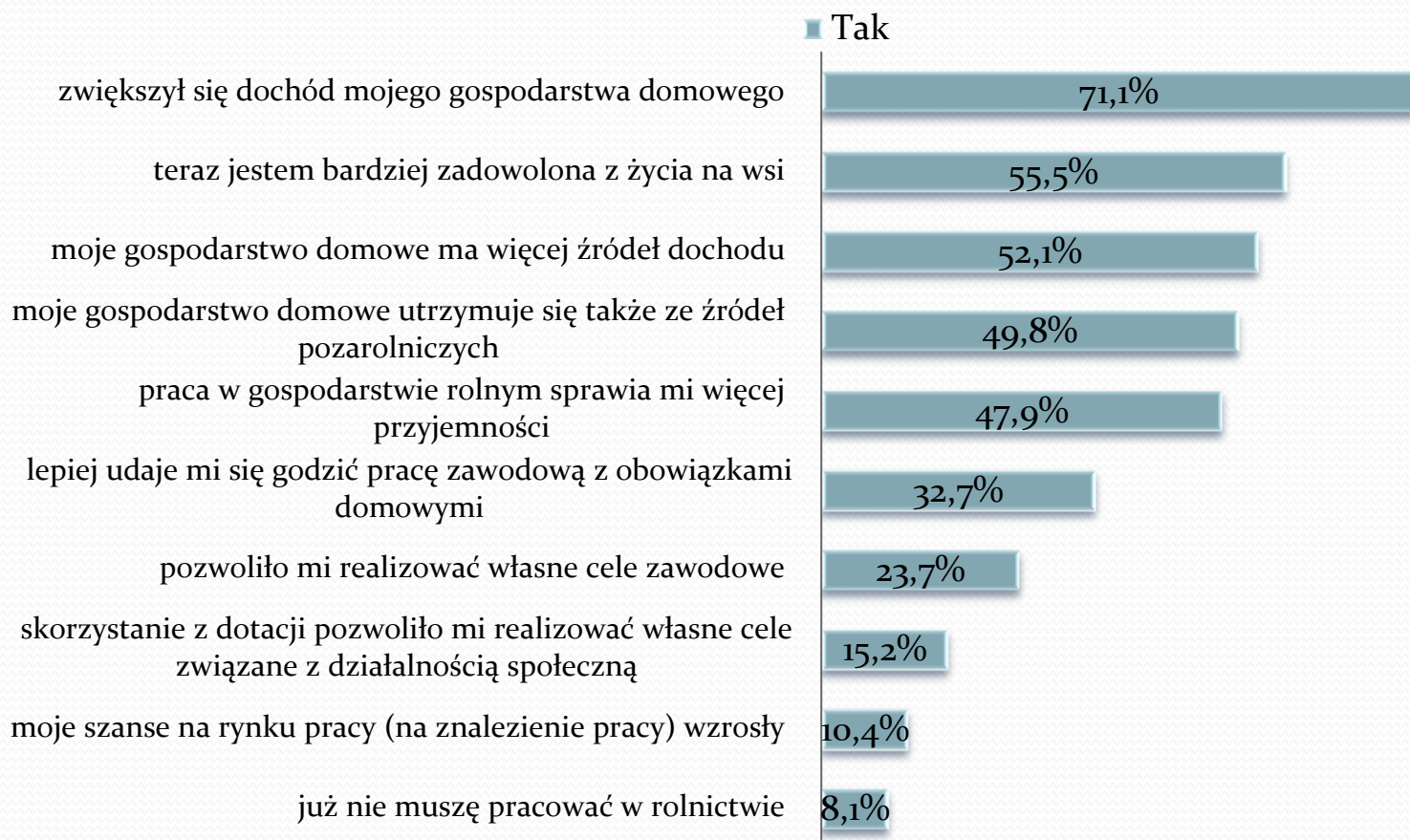
Źródło: Ocena średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – raport końcowy tom IV (listopad 2010)

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Wykres 8. Ocena wpływu PROW na sytuację życiową beneficjentek Programu

Źródło: Badanie FOCUS GROUP wśród Beneficjentek PROW (luty 2012r., N=211).

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

- **Badanie ITI.** Badania jakościowe wśród przedstawicieli organizacji rolniczych, władz samorządów terytorialnych na obszarach objętych badaniem, przedstawicieli ARMiR, MRiRW, przedstawicieli firm konsultingowych zajmujących się pozyskiwaniem środków z PROW
- Próba badawcza: 85 respondentów, dobór celowy
- Problematyka:
  - Ocena PROW 2007-2013 ze względu na wykorzystanie potencjału kobiet wiejskich
  - Aktualna sytuacja kobiet wiejskich na rynku pracy oraz możliwości ich aktywizacji
  - Kwestia pozytywnej dyskryminacji
  - Możliwości rozwoju przedsiębiorczości kobiet wiejskich
  - Postulaty w stosunku do nowej perspektywy finansowania (2014-2020)

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Ocena PROW 2007-2013 ze względu na wykorzystanie potencjału kobiet wiejskich

- Brak specjalnych narzędzi preferujących kobiety nie wpłynął na występowanie barier. Kobiety uczestniczyły w PROW na równych zasadach z mężczyznami.
- W projektach nakierowanych na podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarstw rolnych częściej występują mężczyźni, ale respondenci traktują to jako naturalną konsekwencję prowadzenia gospodarstwa przez mężczyznę.
- Kobiety nie wykorzystują w pełni istniejących możliwości ze względu na bariery społeczno-kulturowe i psychologiczne.
- Jednak PROW – głównie dzięki Leaderowi - przyczynił się do ogólnej aktywizacji kobiet.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Sytuacja kobiet wiejskich na rynku pracy oraz możliwości ich aktywizacji

- Sytuacja kobiet z obszarów wiejskich na rynku pracy jest oceniana jednoznacznie źle.
- Przyczyny tej sytuacji wynikają z utrudnień komunikacyjnych, niskich kwalifikacji, konieczności sprawowania osobistej opieki nad dziećmi lub osobami starszymi, wyuczonej nieporadności oraz obawy przed zmianą.
- Aktywność kobiet wiejskich zwiększa się, zwłaszcza młodych, przed zawarciem związku małżeńskiego. Kobiety z tej kategorii najczęściej podejmują działalność gospodarczą.
- W rejonach peryferyjnych młode i wykształcone kobiety wyjeżdżają do dużych miast.
- Możliwość rozwijania kwalifikacji poprzez szkolenia jest ograniczona ze względu na niskie umiejętności początkowe.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Sytuacja kobiet wiejskich na rynku pracy oraz możliwości ich aktywizacji

- Kobiety z obszarów wiejskich chętnie podejmą nieskomplikowaną pracę w zakładzie położonym blisko ich miejsca zamieszkania.
- Samozatrudnienie i telepraca jest niewykorzystanym potencjałem kobiet wiejskich, ale brak jest dobrych przykładów, które mogłyby promieniować na naśladowczynię.
- Respondenci wyrażali silne przekonanie, że niektóre zawody są niejako „z natury” bardziej męskie, a niektóre bardziej żeńskie. Pogląd ten jest silnie akceptowany zarówno przez mężczyzn, jak i przez kobiety.
- Działania wspierające ich motywację do podjęcia pracy, w tym podnoszące ich samoocenę i umiejętności społeczne.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Kwestia pozytywnej dyskryminacji

- Spośród 85 respondentów jedynie dwie osoby opowiedziały się za preferencjami dla kobiet z obszarów wiejskich
- Przeważały opinie, iż najbardziej właściwe jest utrzymanie równości szans, także ze względu na płeć.
- Nieliczni respondenci stwierdzili, iż należy zapewnić równość szans poprzez odciążenie kobiet od prac domowych i pielęgnacyjnych, co można uzyskać poprzez rozwój środowiskowych instytucji opiekuńczo-pielęgnacyjnych.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Możliwości rozwoju przedsiębiorczości kobiet wiejskich

- Przykłady kobiecej przedsiębiorczości wciąż są rzadkie i dotyczą tradycyjnej domeny ich działalności: handlu, usług fryzjerskich i kosmetycznych, gastronomii.
- Nie rozwija się chałupnictwo.
- Nie istnieje rynek pracy na odległość.
- Procedury PROW przy pozyskiwaniu mikropożyczek są o wiele bardziej złożone niż w innych programach.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

Możliwości rozwoju przedsiębiorczości kobiet wiejskich

- W PROW brak jest podejścia kompleksowego, które łączyłoby wsparcie finansowe ze wsparciem technicznym, merytorycznym i psychologicznym.
- Doradztwo dla osób podejmujących lub rozwijających działalność gospodarczą obejmuje jedynie działalność rolniczą i okołorolniczą. Brak tego rodzaju wsparcia dla działalności pozarolniczej (może kwestia kompetencji doradców?).
- Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego hamują przepisy sanitarno-epidemiologiczne. Brak jest mody na zdrową żywność.

PROW JAKO INSTRUMENT WSPARCIA Kobiet z obszarów wiejskich

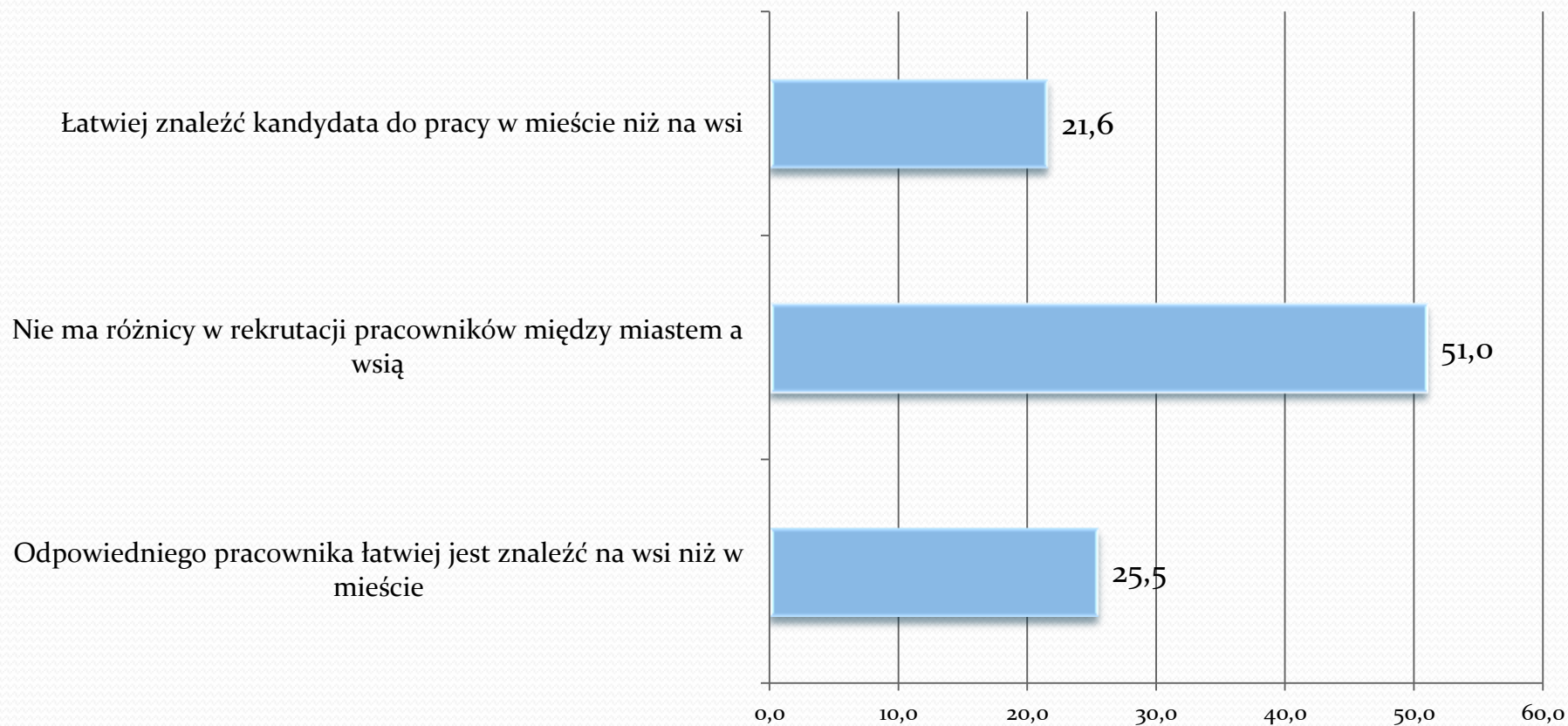
Nowa perspektywa finansowania (2014-2020)

- Wsparcie rozwoju domowego przetwórstwa, w tym promowanie nowych produktów opartych na zasadach ekologii i zdrowego odżywiania.
- Wprowadzenie programu specjalnego nakierowanego na rozwój przedsiębiorczości wyłącznie wśród kobiet wiejskich.
- Utrzymanie II filaru WPR.
- Ograniczenie biurokracji i wprowadzenie częściowego prefinansowania dla inwestycji prowadzonych przez samorząd terytorialny.
- Edukacja kosmetyczna kobiet wiejskich służąca poprawie ich pozycji na rynku pracy.
- Rozwój infrastruktury społecznej (np. żłobki, przedszkola, domy opieki dziennej).

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 9. Czy z punktu widzenia prowadzonej przez P. działalności, łatwiej można pozyskać kandydata do pracy na wsi, czy też w mieście? [%]

Źródło: Badanie CRSG

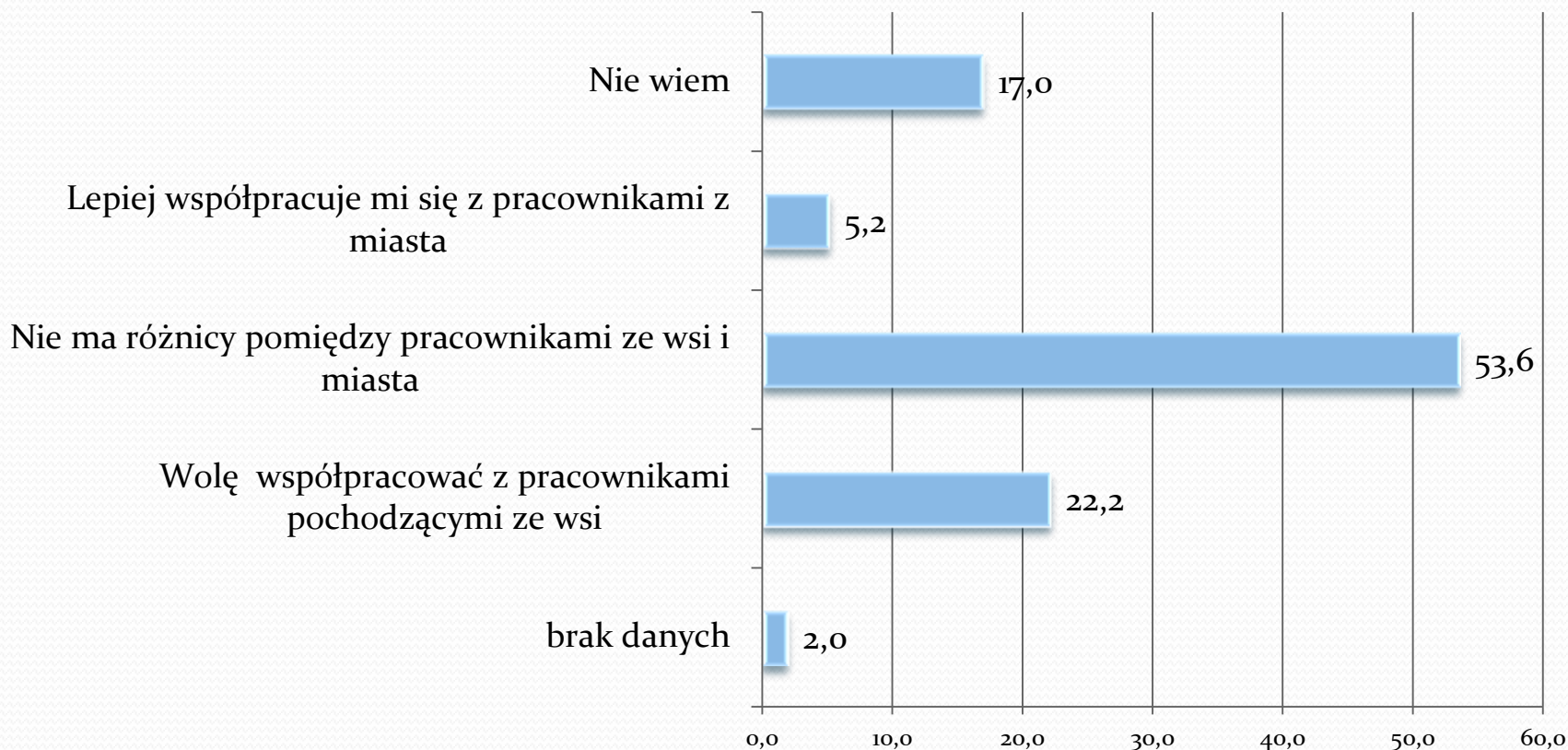

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 10. A który pracownik – na podstawie P. doświadczenia – jest lepszy?

[%]

Źródło: Badanie CRSG

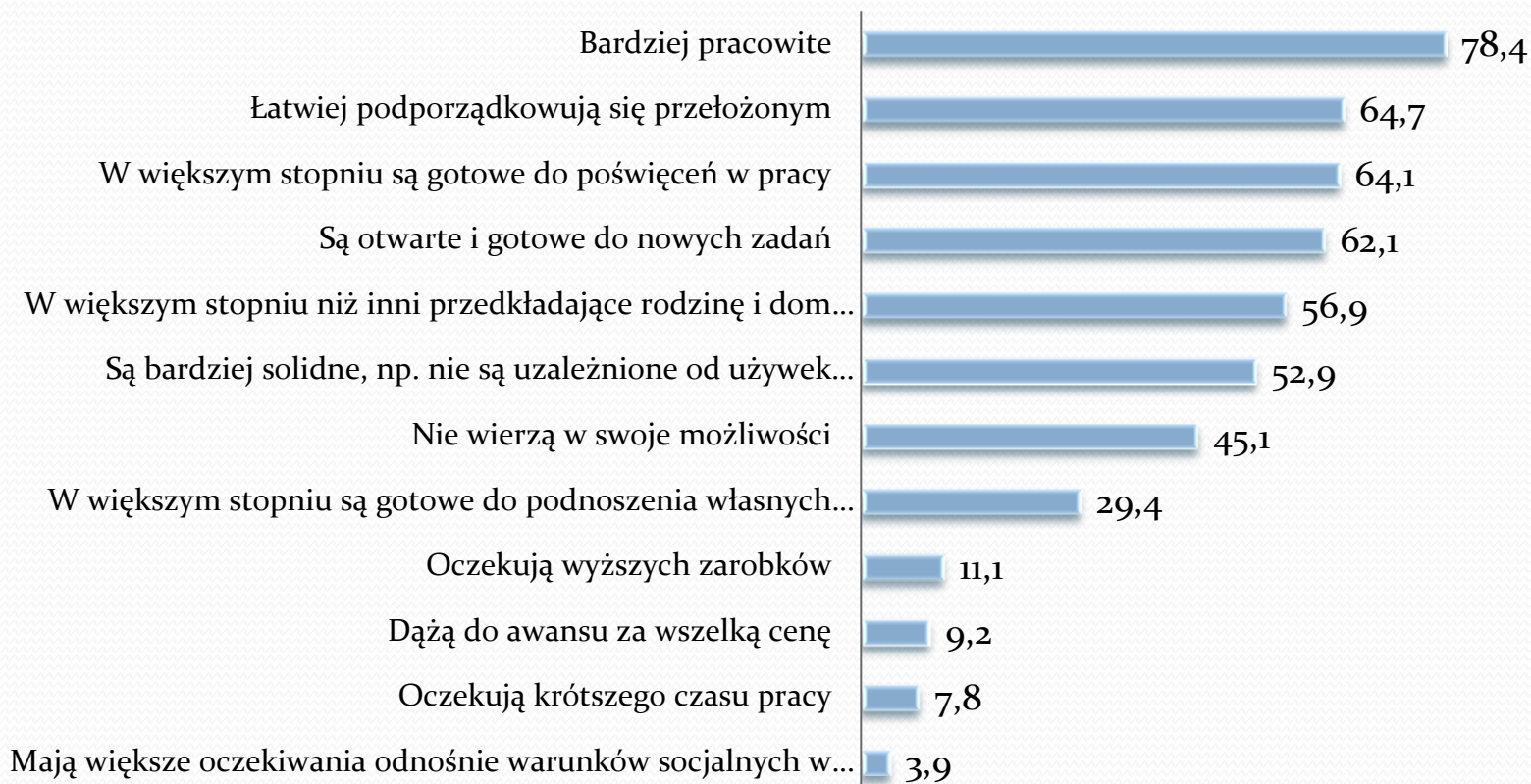

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 11. Czy, P. zdaniem, kobiety z obszarów wiejskich wyróżniają się w jakiś szczególny sposób, zarówno w stosunku do mężczyzn, jak i mieszkańców miast?

Czy tego rodzaju pracownicy, tj. kobiety ze wsi, są: [% odpowiedzi potwierdzających]

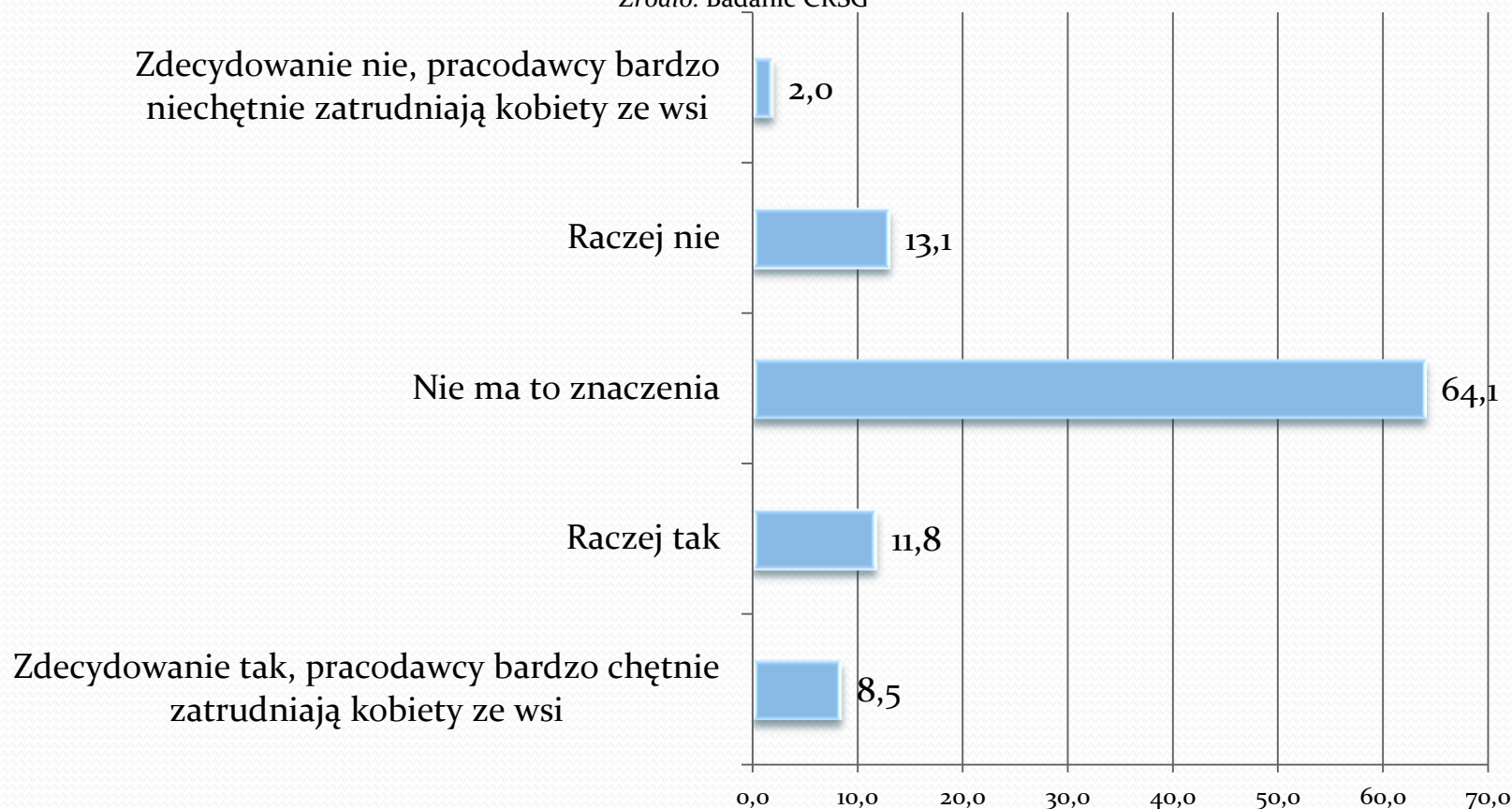
Źródło: Badani

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 12. Podsumowując ocenę kobiet mieszkających na wsi jako pracowników, to proszę powiedzieć, czy są one chętnie zatrudniane, czy też nie? [%]

Źródło: Badanie CRSG

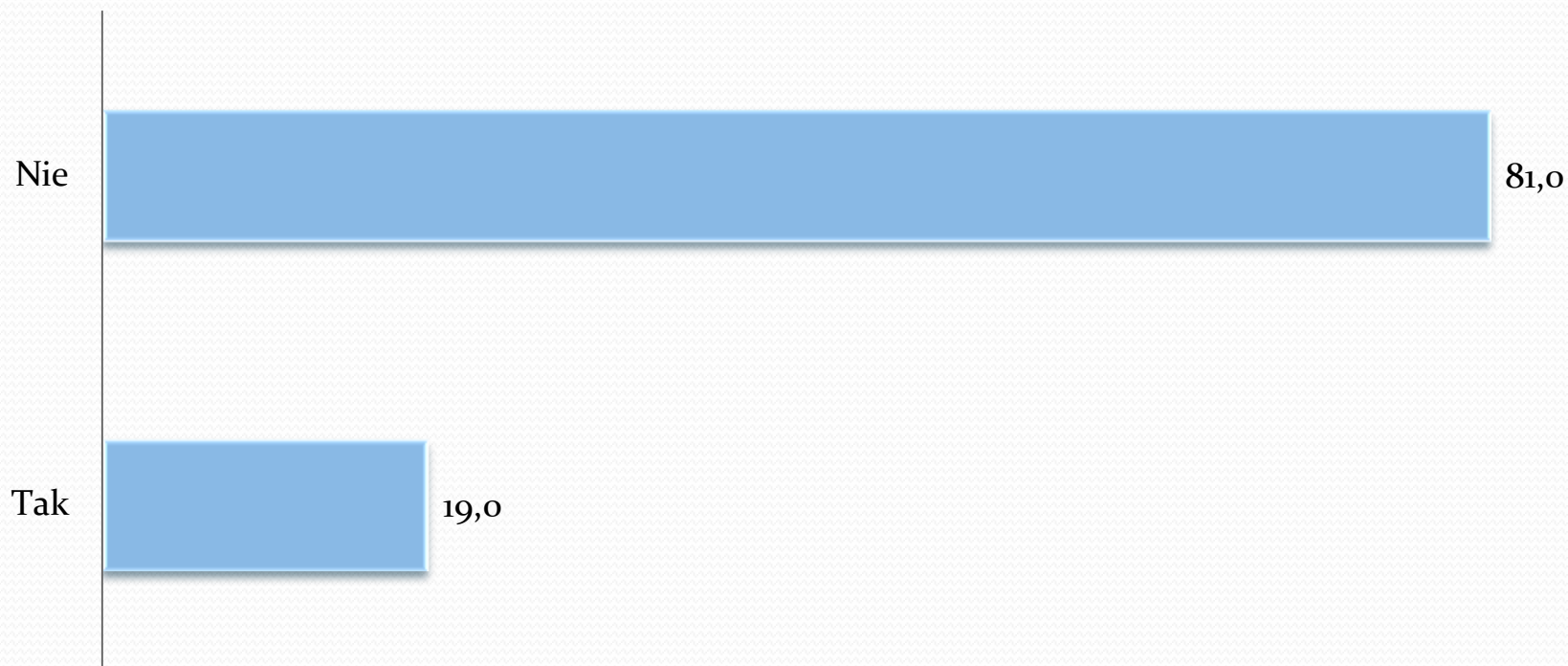

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 13. Czy znane jest Pani/Panu pojęcie pozytywnej dyskryminacji?

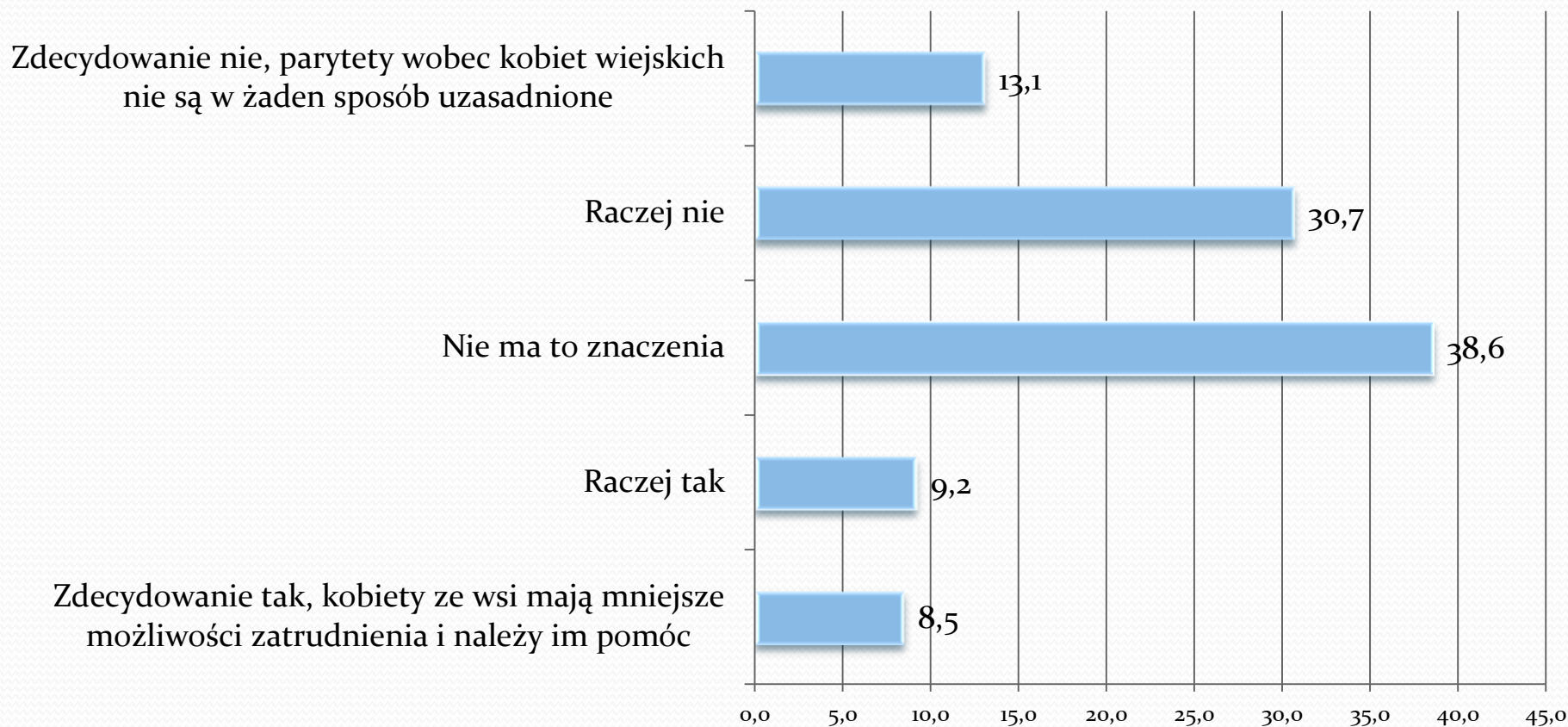
[% odpowiedzi]

Źródło: Badanie CRSG

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 14. Formą dyskryminacji pozytywnej jest osobna pula (parytet) dla czarnoskórych, kobiet lub osób ze wsi w postępowaniu rekrutacyjnym na uczelni. Czy tego rodzaju parytet, P. zdaniem, jest uzasadniony przy zatrudnianiu kobiet mieszkających na wsi?

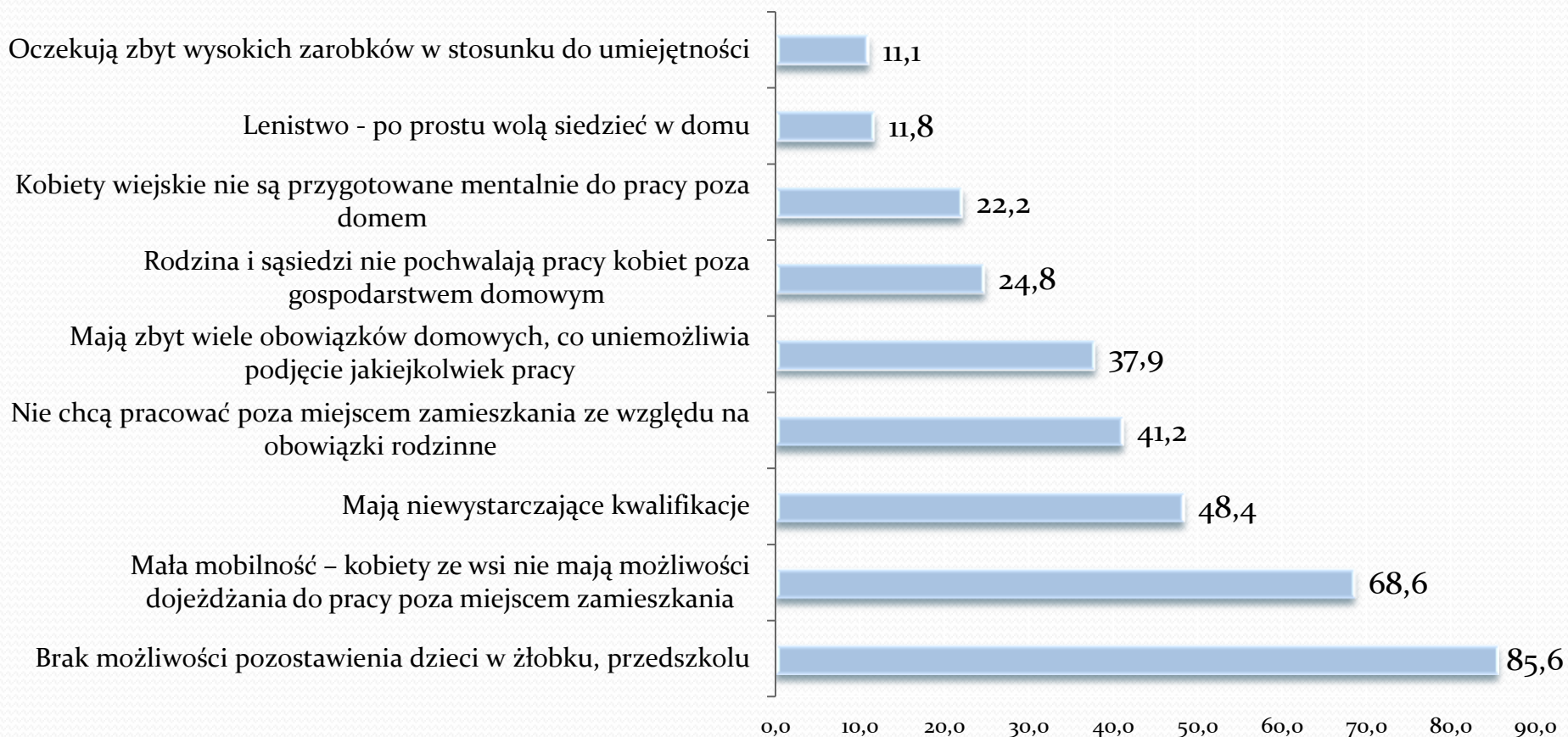

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 15. Na ile, P. zdaniem, istotne są wymienione poniżej przeszkody w zwiększeniu zatrudnienia kobiet z obszarów wiejskich:

[odsetek odpowiedzi "istotne"]

Źródło: Badanie CRSG

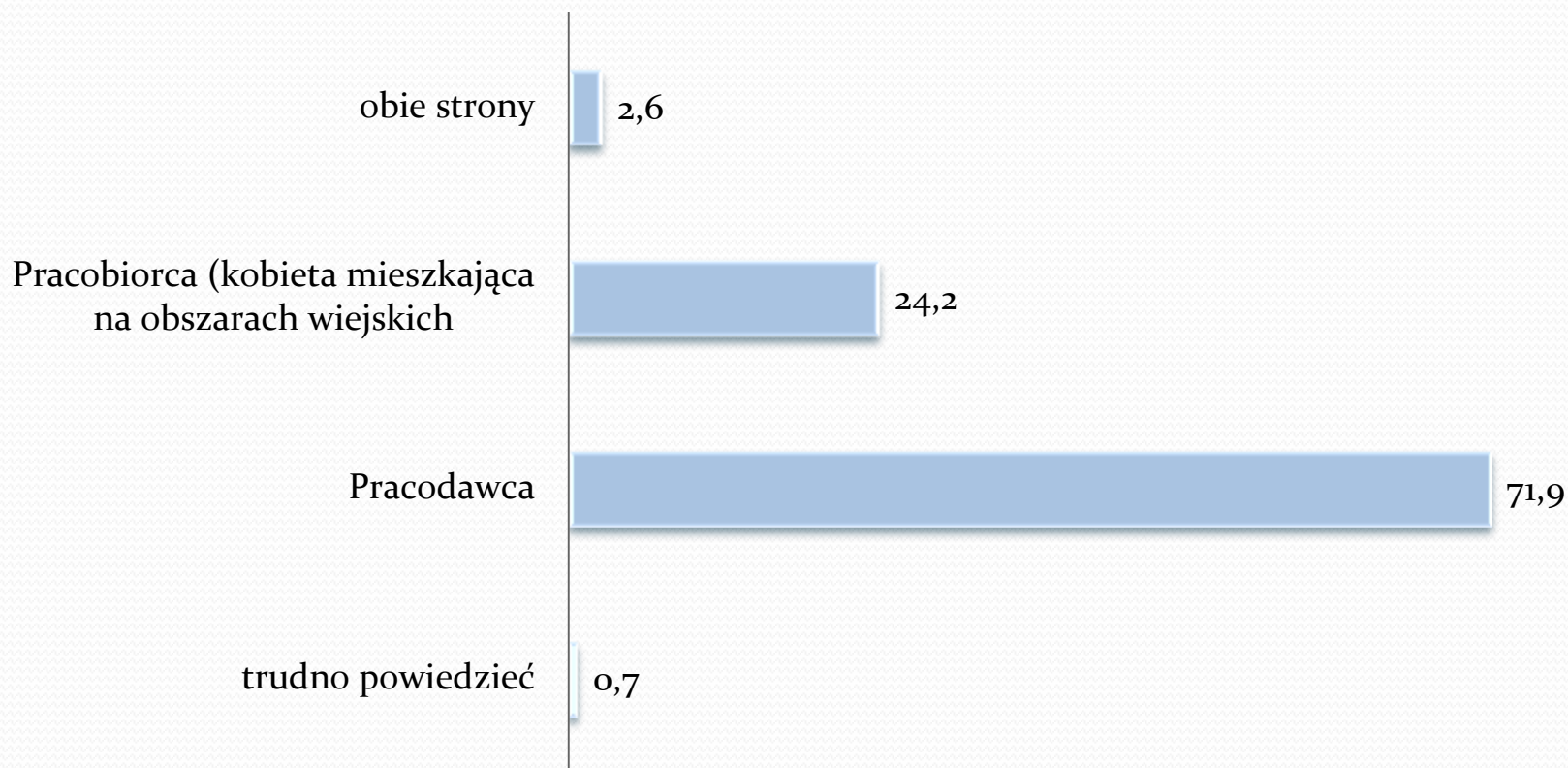

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 16. Rozwiązanie problemu zatrudnienia kobiet wiejskich wymaga określonych nakładów finansowych. Kto, P. zdaniem, powinien otrzymywać to wsparcie, pracodawca, czy pracobiorca?

[% odpowiedzi]

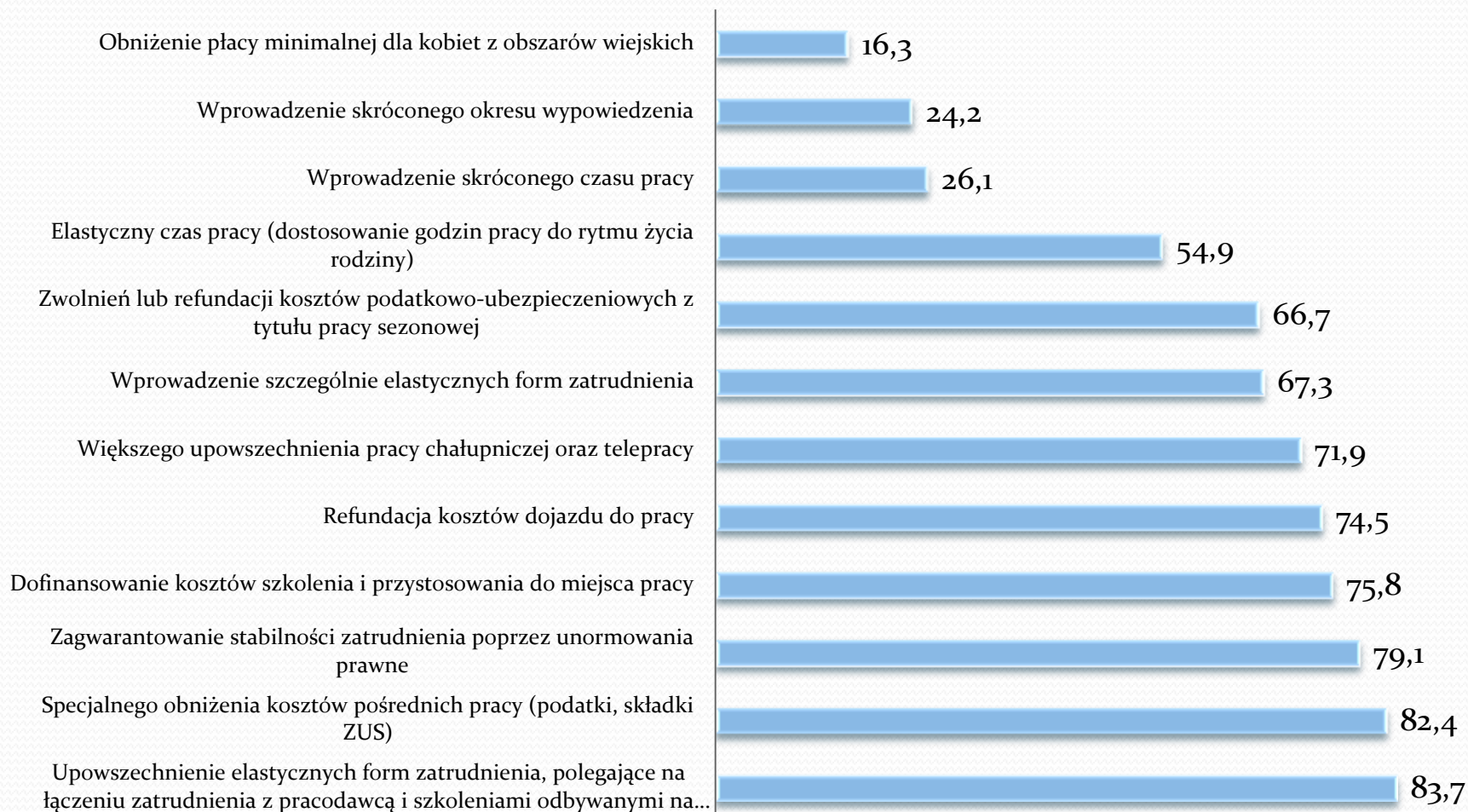
Źródło: Badanie CRSG

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW

Wykres 17. W jakiej sytuacji, P. zdaniem, pracodawcy byłiby skłonni zatrudniać kobiety z obszarów wiejskich?

Źródło: Badanie CRSG

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW - WNIOSKI

- Sytuacja kobiet z obszarów wiejskich na rynku pracy jest oceniana źle.
- Przyczyny tej sytuacji wynikają z utrudnień komunikacyjnych, kwalifikacji niedostosowanych do rynku pracy, konieczności sprawowania osobistej opieki nad dziećmi lub osobami starszymi, wyuczonej nieporadności oraz obawy przed zmianą.
- Aktywność kobiet wiejskich zwiększa się, zwłaszcza młodych, przed zawarciem związku małżeńskiego. Kobiety z tej kategorii najczęściej podejmują działalność gospodarczą.
- W rejonach peryferyjnych młode i wykształcone kobiety wyjeżdżają do dużych miast.

STANOWISKO PRZEDSIĘBIORSTW - WNIOSKI

- Kobiety z obszarów wiejskich chętnie podejmą nieskomplikowaną pracę w zakładzie położonym blisko ich miejsca zamieszkania.
- Samozatrudnienie i telepraca jest niewykorzystanym potencjałem kobiet wiejskich, ale brak jest dobrych przykładów, które mogłyby promieniować na naśladowczynię.
- Respondenci wyrażali silne przekonanie, że niektóre zawody są z natury bardziej męskie, a niektóre bardziej żeńskie. Pogląd ten jest akceptowany zarówno przez mężczyzn, jak i przez kobiety.
- Ankietowani zwracali uwagę na potrzebę podjęcia działań wspierających motywację kobiet do podjęcia pracy, w tym podnoszące samoocenę i umiejętności interpersonalne.

KLUCZOWY WNIOSEK

Pakiet działań ukierunkowanych na potrzeby kobiet we WPR po 2013 r. mający umożliwić pełniejsze wykorzystanie ich potencjału w rozwoju obszarów i wiejskich powinien zawierać następujące elementy:

- działania nakierowane na budowę poczucia własnej wartości kobiet z obszarów wiejskich;
- szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe i umożliwiające przekwalifikowanie;
- szkolenie nakierowane na kształcenie liderów lokalnych i animatorów społecznych oraz animatorów przedsiębiorczości;
- doradztwo i pomoc techniczna dla kobiet, które chcą założyć swoją własną działalność gospodarczą;
- programy pomagające godzić rolę matki z funkcją pracownika.

REKOMENDACJE KOŃCOWE

- Budowanie współpracy pomiędzy Samorządami Województw lub funkcjonującymi w ramach ich struktur jednostkami wdrażającymi działania delegowane II filaru WPR i oddziałami regionalnymi ARiMR w województwach z LGD i LGR a także IP i IP II POKL w zakresie działań skierowanych na obszary wiejskie.
- Zintensyfikowanie działań nastawionych na społeczną aktywizację kobiet.

REKOMENDACJE KOŃCOWE

- Dostosowanie struktury wdrażania programów pomocowych w województwach do realizacji strategii rozwoju kierowanych przez społeczności lokalne (np. LSR), finansowanych z wielu funduszy.
- Intensyfikacja profesjonalizacji LGD w zakresie realizacji zadań związanych z rozwojem obszarów wiejskich, w tym w aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich.
- Dążyć do wyrównania dysproporcji rozwojowych pomiędzy poszczególnymi obszarami w ramach województw.

REKOMENDACJE KOŃCOWE

- Rozbudować infrastrukturę społeczną na obszarach wiejskich.
- Stworzenie warunków dla wzrostu aktywności ekonomicznej kobiet.
- Ujednolicenie zasad kwalifikowalności wydatków i przyznawania pomocy.
- Wspieranie transferu wiedzy, innowacyjności oraz inwestycji w zakresie reorganizacji ekonomicznych podstaw funkcjonowania gospodarstw rolnych.

REKOMENDACJE KOŃCOWE

- Zmiana sposobu postrzegania funkcji kierowniczej w środowisku wiejskim jako typowo męskiej oraz zmiana postrzegania wartości pracy kobiet w gospodarstwach rolnych uwzględniająca ich rzeczywisty wkład w tworzenie dochodu gospodarstw.

Dziękujemy za uwagę

Projekt finansowany ze środków pochodzących z Funduszy Counterpart Funds (CPF)
Sektorowych Agrolinia (PL9005)

